

N. Erdős
1428 Franklin St.
Minden eddigi társaság története
osztályharcok története.
Világ proletárjai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

"Az iparilag fejlettebb ország a kevésbé fejlettnak saját jövője képét mutatja". (Marx.)

No. 62. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 augusztus 4

Egyes szám ára 2 cent. Helyben 1 cent.

TÖRVÉNYEK ÉS BIRÁK.

(E.) Nemcsak az Egyesült Államok népe, hanem az összes angol jurisprudence-szel bíró országok is élénk figyelemmel kísérték és kísérik azt a jogi színjátékot, melynek második felvonása a napokban játszódott le az Egyesült Államok felelősségi törvénye előtt. Mint tudjuk, az első felvonásban a Standard Oil Co. vesztett. Közel másfélszer törvénysértés miatt a büntetések maximumát róta rá a kerületi törvényszék: 29 millió 240 ezer dollár bírságot.

Eztől a szokatlan magas bírságtól etekintve, érdekes tette ezt a küzdelmet az a körülmény, hogy ebben a pörben mérték össze első ízben erejüket a korporációk a trusztellenes áramlatokkal. Évek óta szitják már a reformerek a hangulatot a korporációk ellen s e hangulat nyomása alatt a kongresszus egyik törvényt a másik ellen alkotta meg a trusztok ellen, hogy e törvények alapján meg lehessen nyírni a pénzkirályok hatalmát.

Nem akarunk most afölött vitatkozni, hogy e reformtörvényeknek lehet-e sikere a gazdasági fejlődésnek ama törvényével szemben, mely rákényszeríti a tőkét a centralizációra s az események sorozatával világosan bizonyítja, hogy a közeposztálynak, a kistőknek a megőrzését s a sorsa a nagytöke és a munka kettős malomköve között. Bármily világosan látjuk is mi a fejlődés e törvényének hatását, döntő erejét e küzdelemben, a reformerek tömege más fellegéből indul ki, más szempontból bírál. A politikai államot képesnek tartja, hogy a politikai hatalommal döntő szerepet játszon a gazdasági érdekek e tusájában.

A Standard Oil Co. ellen folytatott pör pedig még ebből a fellegéből is kiindulva azt bizonyítja, hogy a politikai hatalom tehetetlen a tőkével szemben még akkor is, ha a töke ennek a hatalomnak csak egy részére is gyakorol befolyást.

Az Egyesült Államok politikai gépezetét három kooperatív, de azért egymástól meglehetősen független faktor tartja működésben. A törvényhozó hatalom a Kongresszus kezében, a végrehajtó hatalom az elnök kezében s a bíráskodó hatalom a bírák kezében van. Ugy a kongresszus tagjai, mint az elnök, választás útján nyerik hivatalaik, a bírák ellenben az elnök nevezi ki a Kongresszus jóváhagyásával. Míg azonban az elnök és a Kongresszus tagjai bizonyos időre választatnak, a bírák hivatala életfogytiglani s állásukról el nem mozdíthatók. Az elnök és a Kongresszus terminusuk lejártával bukhatnak, ha szembelyezkedtek a közvéleménnyel. A bíráknak nem kell ettől tartani, nincs is szükségük a népszerűségre. Az elnöknek joga van törvényt ajánlani, törvényt visszautasítani. A Kongresszusnak joga van törvényt hozni vagy az elnök által nem szentesített törvényt újra elfogadni, mely esetben az elnök vétó joga emegszünik. Tehát egymás hatalmát ellensúlyozzák. Mindkettőnek hatalmát ellensúlyozza a bíróság, melynek jóváhagyása nélkül, helyesebben tiltakozása ellen semmiféle törvény nem emelkedhet jogerőre.

A felsőbírásnak joga van minden elfogadott törvényt megvizsgálni, vajjon nem alkotmányellenes-e? Véleményük döntő s nincs ellene felelősség. Tehát ha a kapitalista osztály e faktorok közül csak egyet tart is ellenőrzése alatt, gazdasági harcaiban nem kell félnie az államtól.

Igazolja ezt az olajtruszt ellen indított pör. A Kongresszus elfogadta s az elnök jóváhagyta az Elkins-féle törvényjavaslatot, melynek rendelkezése szerint egy korporációnak nem szabad elfogadni szállítási kedvezményt semmiféle vasúttársulattól. A főtörvényszék e törvényt nem jelentette ki alkotmányellenesnek, tehát e törvény alapján meg lehetett kezdeni a hadjáratot. Az elnök, mint a végrehajtó hatalom megszemélyesítője, az államügyszszel megkezdte a pört. Az első fórumon az államügyész, a második fórumon Rockefeller ügyvédei nyertek. A kapitalisták ellenőrzése alatt álló bírák — rendszerint volt ügyvédek — mindig találunk egy-nyét okot arra, hogy a törvény világos rendelkezése ellen ítélnék vagy fölmentsenek.

Taft, a republikánus elnökjelölt mondta a minap:

"Mint ügyvéd, mondhatom, hogy a mi foglalkozásunk a legnagyobb. A mi mester-ségünk értelmi harc. Tudjuk a játék szabályait..."

Ezek a bírák is ismerik a "játék" szabályait, s mindenekelőtt ismerik azt a hatalmat, melyet a bírói székben gyakorolhatnak; tudják, hogy őket kérdőre vonni nem lehet.

A bíráskodó hatalommal szemben tehetetlen a végrehajtó hatalom. Hiába mondja Roosevelt, ki egyébként az olajtruszt győzelmét saját személyes vereségének tekinti, hiába mondja: "A vádlottak bűnösségéhez kétség nem férhet" s hiába írta: "Az elnök az igazsággal való visszaélésnek tekinti, hogy a törvény technikájánál fogva a vádlottak elkerülték a büntetést, melyet bizonyára kiszolgáltattak volna egy gyöngébb vádlottnak, ha ily bűnben találják."

A Court of Appeals nem törődik az elnök dühöngésével. A három bíró egyike, Grosscup, ki az ítéletet kihirdette, Roosevelt kritikájára csendes flegmával jegyezte meg: "Nincs semmi okom, hogy Roosevelt ur kritikájára több figyelmet fordítsak, mint bármely más polgárra, mivel az a hivatal, melyet ő tölt be, s az, melyet a Court of Appeals bírái töltenek be, bár egymás mellé rendelt, de független ágai a kormányzatnak."

Ez a bíró tudta, hogy mit mond és megtanítja Rooseveltet is arra, mit tudnia kellene: hogy a törvényhozó s végrehajtó hatalom fölött áll a bíráskodó hatalom, melyet szemben az alkotmány értelmében tehetetlenek. Az alkotmányon változtatni pedig nehéz dolog. Az összes államok kétharmadának kell folyamodást intéznie ez irányban a törvényhozó testülethez, egy erre külön összehívott kongresszus az államok háromnegyed részének szavazatával lehet csak az alkotmányon változtatni.

S hogy a polgári pártoknak a bíráskodó hatalomra vonatkozólag mily kevéssé szándéka bármily változtatás, kitűnik a republikánusok és demokraták múlt konvencióin elfogadott elvi nyilatkozatokból.

A demokraták szerint:

A bíráskodó törvényszékek a mi szabadságunk védőbástyái s nem adjuk fel szándékunkat, hogy méltóságukat fenntartsuk."

A republikánusok pedig, míg az "injunction" rendszert szabályozni akarják, kijelentik:

"... másrészt a törvényszékek hatalmát csorbíthatatlan akarjuk fenntartani, hogy határozataikat érvényre juttassuk."

És nagyon érhető ez állásfoglalás. A kapitalisták mozgatók tulajdonképpen mindkét pártot s mindkét párt védelmére kel a bíráknak, mivel a törvényszékek az ő szabadságaiknak védőbástyái!

Tehát ne vitatkozzunk Roosevelt jóhiszeműsége fölött. Ne bizonyítsunk a gazdasági fejlődés törvényivel sem. Ha tisztán a reformerek aiv fejlődéséből indulnak ki, látják, hogy a politikai állam az ő politikai hatalmával szemben tehetetlen a trusztok gazdasági hatalmával szemben annál inkább, mert a politikai hatalmat is részben — ha ugyan nem teljesen — a kapitalisták ellenőrzik.

Mit tehet Bonaparte államügyész Rockefellerrel szemben? Ha felebbez a Supreme Courtohoz, bizonyos, hogy a Court of Appeals határozata érvényesül ott is, mert még Roosevelt is elismeri, hogy a törvény technikája igazolja a Court of Appeals-t. Legfeljebb újra kezdheti a pört a District Courtnál, ez esetben pedig a tárgyalás alapjául a Court of Appeals határozatát kell venni, mely szerint Rockefeller, ha elítélik is a lehető legmagasabb bírságra, 720 ezer dollárnál többre nem lehet ítélni. S mit ért ez az olajtrusztunk, melyet a szállítási kedvezmények képtessé tettek, hogy versenytársait legyűrve, vagyonát 1889-től kezdve idáig 100 millió dollárról ezer millió dollárra emelje.

Változhatnak az elnökök, változhatnak a Kongresszus tagjai, nehezen változhatnak a bírák, még nehezebben változik meg az alkotmány, mely a bírák kezében oly hatalmat ad, hogy amint a trusztok a gazdasági téren, úgy ők a politikai téren depotái az országnak. Ezzel a két szövetkezett hatalommal szemben pedig szemlálom harcot folytat ugy Roosevelt, mint Bryan, meg a többi reformerek.

Ezen rendszeren nem segít a politikai parlament, még ha a trusztok befolyását véggépp ki lehetne is szorítani. A munkásoknak gazdasági szervezetére van szükség, mely a munkások politikai szervezetével, kéz-kézben törjön előre — ne csak a politikai gépezet lefoglalására, ne csak a trusztok gazdasági s politikai hatalmának megnyírálására, hanem a kapitalista rendszer eltörlésére elnökeivel, képviselőivel, bíráival, trusztjaival együtt.

A "Népakarat előfizetési ára:

Egész évre	2 dollár
Fél évre	1 dollár
Negyed évre	50 cent

Megjelenik minden kedden és pénteken.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
516 E. 6th Street New York, N. Y.

MITCHELL ORRA.

Mitchell János munkásvezér 5000 dolláros könnyű job-ot kapott. National Civic Federationnek nevezett tőkés érdekeket védő egyesületnél fog ezután működni a nagy munkásbarát. A National Civic Federationt az elhalt Hanna szenátor alapította meg és az egyesület azt a célt szolgálja, hogy a munkaadók és munkások közt felmerülő differenciákat kiegyenlítsse. Taft, a republikánus elnökjelölt, valamint sok kapitalista tagja az egyesületnek.

Mitchell, ahogy itt jól fizető kényelmes állását elfoglalta, rögtön kijelentette, hogy a következő politikai küzdelemben nem fog semmi tekintetben részt venni. Tudvalevő, hogy Mitchell Gompers Sámuellel együtt az A. F. of L. elnökével Chicagoban a republikánus párt konvencióján azon fáradozott, hogy a republikánus párt munkáskérdésekben kedvezőbb álláspontot helyezkedjen. Nevezetesen, hogy a munkás uniók ellen a bíróság által kiközösített szokott bírói meghagyások korlátoztassanak. Az így kibocsátott bírói meghagyásoknak az az értelme, hogy ha a szervezett munkásokat a union bérharcba szólítja a union felelősséggel tartozik a munkaadóknak okozott károkért. A republikánus párt konvenciója nemcsak, hogy nem helyezkedett a bírói meghagyásokat illetően a munkásokkal szemben kedvezőbb álláspontot, hanem azoknak kibocsátását törvényesnek jelentette ki.

Mitchell és Gompers akkor Denverben a demokrata párt konvencióján próbálták szerezni, hol céljukat el is érték, mert a demokrata párt konvenciója a bírói meghagyások ellen foglalt állást.

Szó volt róla, hogy Mitchell a demokrata párt alelnökjelöltje lesz, vagy Illinois állam kormányzó állására jelölik, de ez nem történt meg. Mindenki azt hitte volna, hogy Mitchell most a demokrata párt mellett foglal állást, de Mitchellnek jó orra van. A munkások pénzén nagyraott munkásvezér jó összeköttetése révén kijárt magának egy zsiros job-ot és nem vesz részt a politikai küzdelemben. Ezen csodálkozni sem lehet annál az embernél, aki munkásvezéri működése egész vonalán mindig a munkásérdek árulója volt.

A Civic Federation kapitalista egyesületben fogja tehát ezután hirdetni azt, hogy a tőkés és munkás testvérek.

BŰNHÖDÉS.

Red Bank városban (N. Y.) Brandon Emile nevű 13 éves néger iskolás fiút 9 éves fegyházbüntetésre ítélte el a bíróság azért, mert egy öt éves fehér kis leány ellen erőszakos merényletet akart elkövetni. A kis leányka beteg lett a merénylet következtében. A 13 éves néger fiú testileg fejletlen, degenerált teremtés. Az államügyész életfogytiglani fegyházbüntetés kiszabását javasolta, a bíróság azonban megállapította, hogy az elkövetni szándékolt merényletet a fiú fejletlenségével fogva nem volt képes végrehajtani, így öt ének figyelembe vételével kiene évre ítélték.

TÖKÉS MÓDRA.

A Delewar Lackawanna and Western Railroad minden megelőző értesítés nélkül 556 kocsijavító és famunkást elbocsátott. A munkások éppen arra készülődtek, hogy szervezkedjenek, nehogy fizetésüket leszállítsák. Ahogy a vasúttársaságnak tudomására jött szervezkedésre irányuló mozgalmuk, rögtön elbocsátották valamennyit. A piacon lévő és bámi árért bérlelhető munkanélküliek serege a kapitalistáknak lehetővé teszi ilyenmü aljasságok elkövetését.

Hogy annak az 556 embernek családja is kenyér nélkül marad, a pénzéhes kapitalistáknak az teljesen mellékes.

UJABB 2000 MUNKÁS KENYÉR NÉLKÜL.

Az International Paper Company, amely mint a papírtuszt feje ismeretes, hétfőn 2000 munkást zárt ki gyáraiból. A papírgyárakban dolgozó munkások fizetését a társaság legutóbb le akarta szállítani 10 százalékkal s a bérleszállítás ellen a munkások sztrájkra készültek. A hatalmas trust, hogy a munkásokat megtörje, a gyárak kapuit bizonytalan időre bezárta.

A trust bőven el van látva papírral. A munkások tulsokat termeltek, amiért most éhezniök kell, míg a hatalmas trustnak ismét szüksége nem lesz rájuk.

A Civic Federation kiegészítő része a kapitalizmusnak. Az American Federation of Labor kiegészítő része a Civic Federationnek.

Az I. W. W. kérelhetetlen ellensége a kapitalizmusnak és minden részének.

ESEMÉNYEK.

KÉT KÉP. — HÁBORU, HOL NINCS HADÜZENET. — SZENT A BÉKE. — KEMÉNY DIÓ.

Az egyik kép:
Az Old York Roadon van egy gyönyörű kis kastély, valóságos paradicsom. A falakon drága képek, híres festők remekei. A szobákban drága butorok, köztük egy bánatos, szép özvegy asszony, ki az élet egyhangúságát egy-egy európai kéjjuttal teszi változatossá. A szép asszonynak tömérdek pénze van. Megboldogult férje milliomos volt. Kalapokat csináltatott olcsó munkaerővel s eladta jó drágáért. Évek során a különbözőzet milliókra ment, a kalapgyáros meghalt, a szép özvegy, meg a milliók megmaradtak.

Aztán jött a gróf. Mint a regényekben történik, megszereti az özvegyet, még inkább a millióit. A gróf szép ember, az özvegy megszereti, de még szerelmesebb a sokféle cimbe, rangba, melylyel a gróf ékeskedik. Találkoznak, aztán megint találkoznak s végül a lapokban megjelenik egy kis közlemény:

"Alexio de Queiroz Ridiero de Sotto-Maior d'Almeida e Vascon — (eh az ördög írja tovább) — chicagói Portugal konzul és Mrs. S. Elizabeth Stetson egybekeltek James P. Turner tisztelődel előtt az Old York Road-i kastélyban, Ashbourneban, Pa." stb. stb.

Természetes, hogy a gróf, meg a szép asszony hajóra szálltak, bejárják azokat a helyeket, ahol az élet örömei, a fény, a pompa, a ragyogás, a jólét s élvezet pénzért kaphatók. Nem kimélik a dollárokat, mert van elég.

A másik kép:
Philadelphiaban a Germantown Avenuen van egy hétmeletes pokol. Reggel hét óra előtt már özönlenek a bérrabszolgák: nők, férfiak s gyermekek nagy számmal. A híres kalapgyárban vagyunk. A munkások vágják, vitriolozzák, szárítják a bőrt. A füsttől, portól néha alig látni.

Akik vitriollal dolgoznak, évek során fizikai romokká válnak. Kezük reszketős lesz. Sokan nem is bírják ki. A por és füst buzgón készíti elő a mellbetegséget, a tüdőbajt. A munkaidő 9 és negyed óra. A fizetés a legtöbb departmenben 9 és 11 dollár között váltakozik. Van olyan foreman is, kinek fizetése 10 dollár (igaz, hogy nem is dicsekszenek vele), a gyermekek, nők fizetése 5-6 dollár. Egyik főlgyelő a másik sarkában. A superintendens hajtja a timekeepereket, ezek az előmunkásokat, ezek pedig a munkásokat. Közel ötezer ember izad, fárads s szíjva magába a betegség csírát nyomorúságos éhbérékért. Így megy ez évről-évre szakadatlanul. Angolok, irek, zsidók, olaszok, magyarok vegyest huzzák az ígát. Értékért után termelnek s nekik még sincs semmiük. Hova lesz hát?

Olvasátok az első képet s megtudjátok. Mert ez a kalapgyár a John B. Stetson-féle gyár, melynek egyik tulajdonosa az ujdonsült grófnő.

Nemcsak ott vannak halottak, sebesültek, hol ágyuk bömbölnek, golyók sivítanak. A munka nagy harcmezéjénekis megvannak a maga halottai és sebesülte. Ott, ahol a töke szolgálatában hull a bérmunkások verejtéke, sokszor hull a vér is, pirosra festve a munka szerszámát, a műhelyek padlóját, a bányák tárnáit.

A múlt évben az Egyesült Államok bányáiban 3200 ember vesztette életét. A monongahi bányában, West Virginiában, egy robbanásnál 350 halott, a Darr-bányában 250 halott volt a múlt decemberben. Az 1907. évben 1200 halott volt több, mint 1906-ban. Az egész spanyol-amerikai háborúnak nem volt ennyi halottja. Az Egyesült Államok most tanulmányoztatni akarja a tömeges szerencsétlenségek okait s Angla, Németország és Belgium is elküldi megbízottjait, hogy ennek az országnak biztosítva közösen tanulmányozzák Pennsylvania bányáit s megállapítsák, mi az oka a sok balcseneknek s keressenek módot a munkások biztosítására.

Nagyon helyesen van. Ki fogják deríteni, mint már annyiszor, hogy az összegyülemelő gázok felrobbannak, a bányát betemetik s aki el nem ég, az megfullad. S ki fogják deríteni azt is, hogy a tárnákat jobban fel kell támasztani s a szellőztető készülékeket állandóan működésben kell tartani; ha a gázok még így is felgyülemlekednek, míg ki nem tisztítják a bányát, nem szabad dolgoztatni benne. Mindezt meg fogják állapítani, mint már megállapították azelőtt is.

Jelentést fognak tenni tapasztalataik eredményéről, talán majd alkotnak egy-néhány törvényt a már megelőkzhöz.

De mindez nem fog segíteni a bajon, mint nem segített azelőtt sem. A törvények végrehajtásáról majd a kinevezett vagy a kinevezendő iparfelügyelők gondoskodnak s tudjuk, mit jelent ez. Humburg az egész. A munkásoknak nem volt és nem lesz beleszólásuk abba a dologba, melyben az ő biztonságukról, az ő életükéről van szó.

S ha megtagadják, hogy leszálljanak abba a bányába, melyet veszélyesnek találtak? Volt már erre is példa. A bányász-unió egy íly esetben 20—20 dollár büntetésre ítelt 300 bányászt s a büntetés felerészben a unió-pénztárba, felerészben a bányatulajdonosok szövetségének pénztárába folyt a kapitalisták s unió vezérek közös megegyezése szerint.

Mindaddig pusztul az élet a munka telepein míg a termelés eszközei a munkások kezében nem lesznek, míg a munkások nem lesznek önmaguknak munkaadói, míg maguk nem gondoskodhatnak a védelmi eszközökről.

Amíg ezt el nem érjük, addig nemcsak verejték, hanem vér is fogja öntözni a munka mezejét.

Harrimann és Morgan, e két hatalmas pénzfejedelem nem voltak valami jó barátságban egymással. A nagy pénzügyi manőverekben akárhányszor szemben álltak egymással, mint ahogy ellentétes véleményen voltak az Erie vasut kérdésében is.

Az Erie már hosszú idő óta anyagi zavarokkal küzdött s Morgan minden erejével arra törekedett, hogy a vasutat "receiverek"-nek a kezébe juttassa, míg Harrimann lábra akarta állítani. Tulajdonképpen pedig arról volt szó, hogy ketőjük között melyik szerze meg az ellenőrzést e társulat fölött. Harrimann terve bevált. Nemcsak annyi pénzt hozott össze, hogy a legsürgősebb fizetni valókra legyen fedezet, hanem a jövőről is gondoskodva, öt milliót bocsájított az Erie rendelkezésére.

Mostan pedig kiderül, hogy Harrimann e tervéhez megnyerte Morgan hozzájárulását is, s közösen "mentik" meg az Eriet. S nemcsak "megmentik", hanem Morgan, az acéltrustban gyakorolt befolyásával — kiviszi azt is, hogy az acéltrust jeleintékeny szállításokat bizon az Erie vasutára. Hogy e két pénzfejedelem e mentési műveletet nem önzetlenül végzi, az bizonyos, mint amilyen bizonyos az is, hogy a közös haszon reménye elsimit minden ellentétet.

Valószínű, hogy az Erie vasut ügyében történt megállapodás következtében a Harrimann és Morgan érdekek minden téren egyesülnek s ezzel is nagyban haladunk a töke centralizációja felé.

Kemény dióba harapott Frank Morrison, az A. F. of L. titkára. Kik e rovatot figyelemmel kísérik, emlékezhetnek arra a választásra, mely a philadelphiai Central Labor Union egyik gyűlésén lefolyt, ahol a szavazás eredményét pure and simple uton meghamisították.

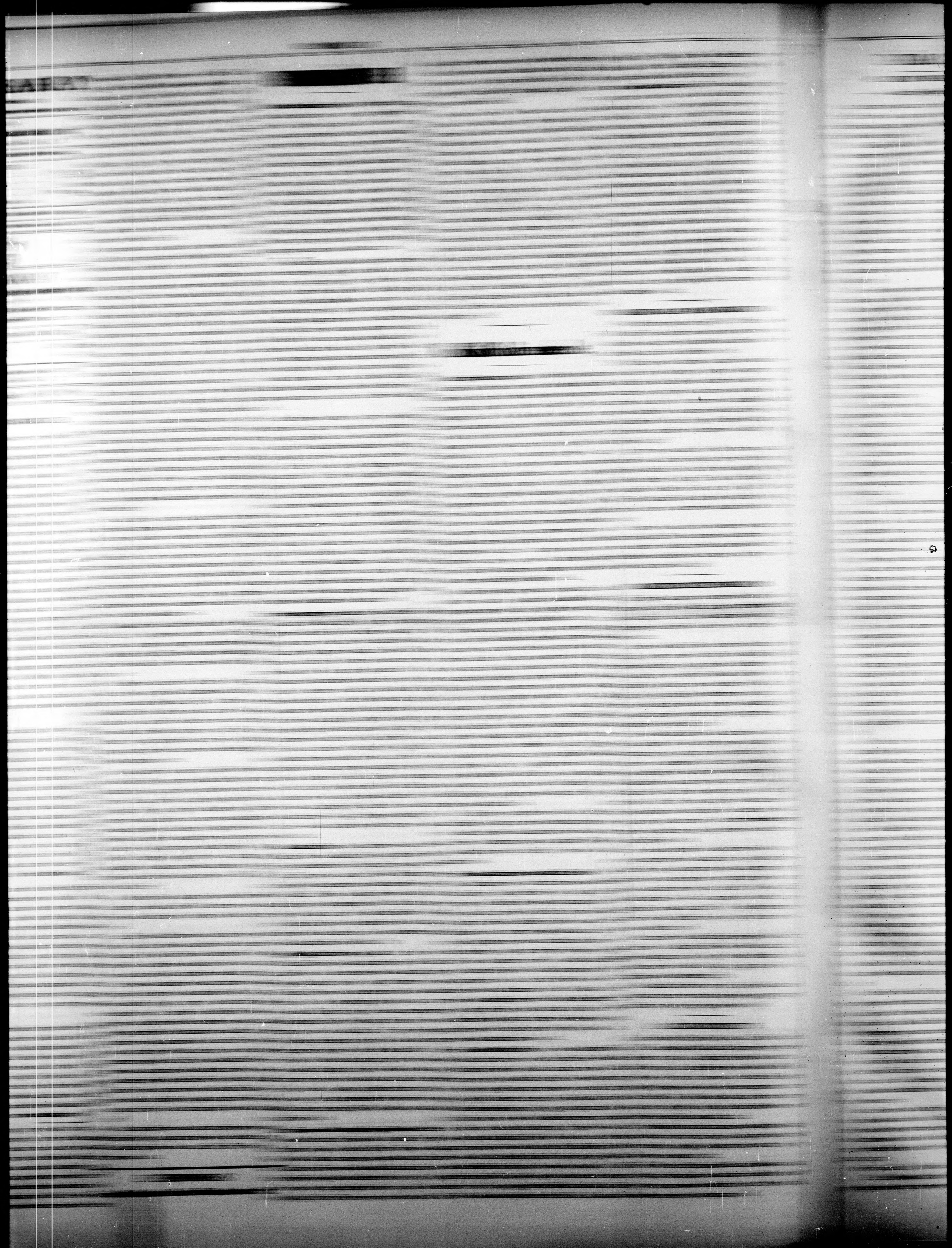
Lynch és Murphy volt a két ellenfél s a választás eredménye Lynch javára dőlt el. Murphy hívei pedig a delegatusok többségétől eskü alatt vettek nyilatkozatot, hogy szavazatukat Murphyra adták s így nyilvánvalóvá lett a turpiság.

Gompers leküldte e kínos ügy elsimítására Frank Morrison, az A. F. of L. titkárát. Azon a gyűlésen, hol a választás történt, a szavazat eredménye a következő volt: Lynchre 55, Murphyra 30. Üres lap 1. Összesen 86. A 86 küldött közül 50 jelentette ki eskü alatt, hogy Murphyra szavazott, azonban Frank Morrison ezideig nem mert dönteni ez ügyben s ösztintén meg is mondta miért: nehogy a union ketté szakadjon az elnökválasztás előtt s a politikai befolyása csökkenjen.

Ezért lett kemény dió e választás.

MUNKÁSSORS.

Bergren Gusztáv, 37 éves munkás a napokban Chicagóban a türetetlen hőségben műhelyről műhelyre járt munka után. Egész nap étlen-szomjan bolyongott, de munkát sehol nem talált. Délután 4 óra körül a 48. utcában már rettenetesen elgyöngülve és kifáradva egy lámpaoszlophoz támaszkodott, hol egyszerre összeesett és meghalt. A morgueba szállították. Az orvosok szerint a nélkülözés és éhezés következtében beállott testi elgyengülés okozta halálát.

MAGYARORSZÁGI HIREK.

NÉPAKARAT

szocialista munkáslap.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.
Kiadja
Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
516 East 6th Street, New York, N. Y.
Megjelen minden kedden és pénteken.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre \$3.00
Fél évre 1.00
Nagyvilági évre 0.50
Európa ..... 12 korona.
Egyes szám ára 2 cent.
A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.
Ezerkötötől értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NÉPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America
516 East 6th Street, New York, N. Y.
CH. ROTHFISHER, National Secretary.
M. ELLER, National Treasurer.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.

SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, Tuesday, Aug. 4, 1908

A KAPITALISTA RENDSZER.

Azon társadalmi rendszer, amelyben élünk, kapitalista társadalmi rendszernek nevezük. Kapitalista, azaz tőkés társadalmi rendszernek azért, mert a kapitalista osztály, mint egy szervezett hatalom uralkodik a társadalomban, és a tőkés társadalmi rendszerben az ő tőle lévő eszközök birtokában és ő tőle lévő függő a termelt áruk megosztása. Magyarázunk ezt meg bővebben. Minden nagyobb városban vannak gyárak, gyár- és ipartelepek, hol nagy értékkel bíró különféle tárgyakat állítanak elő. Az előállított tárgyak nagyon különbözők, különböző célokra is szolgálnak, talán hatalmas acéllapok tengerei hajók részére, talán gépmozdonyok alkatrészei, talán kalapácsok vagy fogpiszkálók. Azonban az előállított tárgyak forróját munkát folytató embereknek van, oly magas értékűek, melyek az anyagok az értékét, melyből előállítottak, sokszorosan felülmúlják. Értéküket a munka adta meg. Tehát mint értékkel bíró tárgyak, vagyont képeznek. Vasutak, gőzhajók, gép- és emberi erővel hajtott közlekedési és szállítási eszközök osztrák szét ezt a vagyont. A földet, erdőt, mezőt, vas- és kőszénbányákat mind hozzájárulnak közvetett vagy közvetlen módon a vagyont képező áruknak előállításához. A földet, gyárakat, bányákat, vasutakat, gőzhajókat tehát mind termelési eszközök, ugyancsak azok a gyárakban, bányákban, vasutakban, gőzhajókban és közlekedési eszközökben dolgozó gépek és munkások közös gyűjtőnéve: Tőkés.

Ha vizsgálódunk, azt találjuk, hogy ez a tőke nagyon kevesek tulajdonát képezi. Ugyazolyan az ősszélesség csak egy maroknyi osztálynak a kezében van felhalmozva. Már most, ha meggondoljuk, hogy az ősszélesség egy maroknyi csoportja rendelkezik mindazon eszközök felett, melyekkel nekünk, a többieknek kell előállítaniunk, mindazt, amire szükségünk van, hogy élhessünk, nevezetesen táplálékunkat, ruházatunkat, hajlékunkat, szóval mindazt, amire az embernek, mint élőlénynek elkerülhetetlen szüksége van, csak akkor láthatjuk azt a rengeteg nagy hatalmat, melylyel az a maroknyi csoport felettünk rendelkezik. S mivel ők bírnak tulajdonul mindazt, amit tőkés névvel jelöltünk meg, így az ő nevük: tőkés osztály.

Azonban mindaz, amit tőke névvel jelöltünk meg, teljesen használhatatlan volna a tőkés osztály részére, ha azzal senki nem termelne. Bennünket azonban, akik nem bírjuk tulajdonul a földet s egyebet emberi szükségleteink kielégítésének lehetővé tételére arra kényszerít, hogy a tőkés osztály tulajdonát képező termelő eszközökkel termeljünk s azzal vagyont állítsunk elő azok számára, akik a termelés munkájában részt nem vesznek. Az általunk termelt áruk értékéből aztán visszakarunk azért, mert dolgoztunk, egy oly kicsiny részt, hogy az inkább csak alamizna és ez az úgynevezett munkabér.

A termelt áru értékének nagyobb része, tudniillik az a rész, amelyet nekünk a tőkés nem ad ki, megmarad a tőkés tulajdonában és ezt nevezik haszonnak. Talán helyesebb és a valóságnak megfelelőbb elnevezése volna: "A munkásoktól ellopott vagyon" kifejezés. Az ősszélesség nagyobb része nem lévén semmi tőke birtokában, nem rendelkezik mással, mint munkájával s mivel munkájával felhasználásával ő állít elő mindent, a neve munkásosztály.

Volna ugyan még egy másik osztály, az úgynevezett középosztály, mely a bér munkás és tőkés között állana, de ma már ez az osztály kivészőfélben van; tagjai a kiskereskedők, kisiparosok volnának, azonban a kapitalista osztály elnyomása és a gazdasági verseny teréről való leszorításuk következtében a bér munkások számát napról-napra szaporítják. A tőkés osztály tagjai a tőkés termelési rendszer létezését

jogosnak akarják feltüntetni és azt állítják, hogy ők megfelelő ellenértéket adnak a társadalomnak azért, amit ők élveznek. Azt állítják, hogy ők a termelés észbeli irányítói, az "ipar kapitányai és az akarák elhitteti a munkásosztályt, hogy nélkülük még saját szükségleteit sem tudná kielégíteni. Ha a modern társadalmi berendezkedésre csak felületes tekintetet vetünk, akkor is láthatjuk, hogy ezen állítás nem igaz. Nagyon rossz megfigyelő az, aki már első pillanatra nem látja, hogy a kapitalista osztály henyé osztály, létezésére semmi szükség sincsen. Hogyan lehet állítani a kapitalista osztályról azt, hogy ők a termelés észbeli irányítói, mikor tagjai egész életüket folytonos kéjtudatokban, téli időben meleg, kellemes éghajlat alatt — nyáron hűs helyeken, de mindig henyélve töltik el.

Ugyanakkor a munkás, aki termel s mindent előállít, a gyárnak nyári melegtől fokozott izzó légkörében emésztí életetjét s munkájának hasznát soha nem élvezi. Szinte csodálkozunk kell, hogy az emberek nagy része mindezt tudja és mégsem látja. Szinte bámulunk kell, hogy vannak tudósok, tanárok, tanult, józan eszű emberek birtokában levő férfiak, újságírók, akik, ha mindezt látják, mégis azt hirdetik, hogy a kapitalistának joga van a más munkáerejéből kikapott lopott jöszághoz — szerintük a haszonhoz. Avagy micsoda óriási tévedés, amikor a kapitalista hasznát igazgatásért járó díj vagy a kockázattal jutalma s más íly félrevezető fogalomnak akarják magyarázni és szépíteni.

Már maga az a tény, hogy ily névvel kell fedezni a haszonra való jogot, bizonyítja a haszon jogosulatlan voltát. Milyen kockázattal van abban, ha valaki szénbányába vagy acélgyárba fekteti a pénzét? Eltekintve attól, hogy a kapitalista előre megfontolt számítással, nem szappanbuborékra, hanem földre épít, kié a nagyobb kockázat, a munkásé-e, aki egészségét, testi épségét, életét kockáztatja a nap minden órájában szünet nélkül — vagy a kapitalistáé, aki pénzét, vagy annak egy részét egyszer, testi épsége megővésének figyelembe vételével befekteti?

Az az állítás, hogy a kapitalistát a termelő eszközök igazgatásának jutalma gyanánt illeti meg a haszon, valóban neveltség. Például a nagy kapitalisták közül Morgan, Carnegie, Vanderbilt az év nagy részét nem is azon világi életben töltik, ahol nekik hasznát hajtó gyárak vannak. Talán évekig nem is látják azokat és csak úgy képesek az azokból eredő haszonhoz mégis hozzájutni, hogy még a gyárigazgatáshoz szükséges szellemi munkaerőt is bérbe vették s kizsákmányolják.

Lássuk már most, mit tudnánk mi tenni tőke nélkül, t. i. a gépek, nyersanyag stb. nélkül? Semmit. Azonban nagyon szépen megvolnánk a tőkésnek nélkül. Egyáltalában szükségtelenek az ő létezésük nélkül az emberség sokkal jobban élne.

A tőkésnek bérencéi azt hirdetik, hogy a tőke és a tőkés egymástól elválaszthatatlanok. Például ennek az ellenkezője igaz. A tőkét a munkások állították elő és amikor az ő tulajdonukká lesz, amikor övéké lesznek a termelési eszközök, mindenki jobban meg fog élni. Mindenki végzett munkájának teljes gyümölcsét kapja meg jutalmul és nem lesznek elégedetlen s boldogtalan emberek.

A kapitalisták bérencéi szájából különösen az utóbbi időben igen gyakran hallhatunk egy másik frázist is, azt, hogy a tőkés munkás testvérek. Ez az ámitás a világ leggonoszabb hazugsága. Tény az, hogy a tőkésnek nagy szüksége van a munkásra, de nincsen a munkásnak semmi szüksége a tőkésre. És hogy lehetnek érdekeik közösek? A munkás termel bizonyos értéket és a tőkés folyton arra törekszik, hogy ebből a lehető legnagyobb részt tartsa meg magának, ellenben a munkás érdeke az, hogy a tőkés minél kisebb részt lophasson el tőle. Hol itt a közöset?

A tőkés többet akar dolgoztatni kevesebb bérért, a munkás minél több bért szeretne kevesebb idő munkáért. Hogy lehetnek ők testvérek?

Az Egyesült Államokban ma már négy ötdödét lopja el a tőkés a munkás által termelt értékek. Az e körül folyó küzdelem folyton élesebb lesz a tőkés és munkás között és ezt a harcot mi szocialisták osztályharcnak nevezük.

A tőkés társadalmi rendszer alatt a munkásosztály helyzete folyton rosszabbodik. Vagy a munkabér süllyed, vagy a termelt áruk árai emelkednek. S amily mértékben fejlődnek a gépek, amily mértékben kelnek versenyre a nők és gyermekek a férfiakkal a munkáért, az állapotok mindig rosszabbak lesznek. Ezen változtatni csak egy módon lehet, ha az egész rendszert megsemmisítjük és a kapitalistáktól elveszünk azokat az eszközöket, amelyek az ősszélesség szükségleteinek kielégítésére szolgálnak. Minden más reformtörékvés hiábavaló. A termelési eszközök tulajdonjoga azon ütközéspont, amely körül az osztályharcnak folytania kell.

Az osztályharcnak nem szabad megszűnnie mindaddig, míg a munkásság a termelési eszközök tulajdonosává nem lesz. Ezt hirdeti a szocializmus.

ELVTARSAK!

Terjesszék a Népakaratot!

Jobb Oroszországban! A magyar közigazgatás brutalitása most erre a meggyőződésre bírja a kőbor cigányokat. A daniói eset óta ugyanis a vármegyei bölcsesség olyformán oldja meg a cigánykérdést, hogy egyszerűen kitiltja a cigányokat a vármegye területéről. Több dunántúli vármegye közgyűlési határozatban kimondta, hogy nem tűri meg határai között a kőbor cigányokat. Mihelyt jelentkeznek, azonnal kitoloncoltatják őket csendőri segédlettel. A járási főszolgabíráknak pedig meghagyták, hogy az ősh cigányoknak semmiféle engedélyt ne adjanak, a cigányok bejelentését elmulasztó előjárások hanyagságát pedig torolják meg. Némely vármegyében pedig, mint Somogyban, a cigányoknak nem szabad lovat tartani.

A csendőrok tehát úzik-hajtják a szerencsétlen teremtéseket egyik határból a másikba, a föld népe meg eléggé meg lévén ijesztje a saját túlzott híreszteléseitől, ahol meglátja a barna sereget, kapakaszára kapva veszi át a csendőrok szerepét. Így hát a cigányok nincsen maradása Magyarországon. S mert tapasztalásból tudják, hogy Oroszországban vannak legkevésbé kitéve a hatóság zaklatásának és ellenőrzésének, elhatározták, hogy kivándorolnak Oroszországba. Baranya vármegyében már megindult a cigányok között a mozgalom s a múlt hónapban már az alispáni hivatal által kiadott szabályszerű utlevellel ötven főnyi cigánykaraván vette útját a fehér cár birodalma felé.

Hát hiszen bizonyos, hogy a cigánykérdés megszűnik, ha a cigányok megszűnnek, mint ahogy a sáskajárás ellen is a sáskairtas az orvososság. De talán kulturállamban mégis van különbség a cigány és a sáska, az ember és a féreg között? Igen ám, de Magyarország nem kulturállam. Hát mi? Jogállam. Jogállamban pedig szabad egész embercsoportokat kikergetni túl a határokon, ha ezek a legfőbb jogot, a szent magántulajdont veszélyeztetik. Mert hiszen ha az emberi élet legértékesebb ellenségeit akarják kikergetni, akkor a cigányoknak békét hagyhatnának jó darabig s azok ellen kellene fordulni, akik százezrek és milliók életét pusztítják el időnap előtt a kapitalista és feudális termelés rablóhadjárataiban. Csak hogy ezeket a cigányokat nem bántja senki, mert ezek szép, finom fehérbőrűek s nem az országutakon és erdőmezőn csatangolnak, hanem fényes palotákban élnek pazar életet.

Hatvanégy gyermek. Fontos érdekei fűződnek az államnak ahhoz, hogy a megszületett gyermekek felnőjenek. Kevés ország van, ahol olyan nagy volna a hét éven alul elhaltak száma, mint Magyarországon. Kassán a Wandracsek városi tisztviselő szerint júniusban 64 öt éven aluli gyermek halt el. Az összes halottak kétharmada öt éven aluli gyermek. A jelentés szerint a halál oka a legtöbb esetben béluhurut volt. A béluhurut oka pedig: a piacon könnyen romolható tejet adogatnak el. A főorvos azt ajánlja, hogy a hatóság a gyermekvédő egyesülettel hasson oda, hogy ilyen "könnyen romolható tej" ne kerüljön a piacra. Hát ez is valami. A romlott tej is gyilkol. De jobban, intenzívebben pusztít a rossz, és hiányos táplálkozás, a nyomorúság, a szegénység okozta hiányos nevelés. Ennek a megszüntetésére, az ily bajok enyhítésére is fölkihathatna volna a vélemény- és tanácsadásért is fizetett főorvos a hatóság figyelmét. Az aztán más lapra tartozik, hogy — Magyarországról lévén szó — akkor is csak papírost meg szót pazarolunk.

A disznóóiban. Nem ártány-történet következik. Nem anekdota. Csak egy kis kulturkép. Egy jelentéktelen történet. Egy magyar napihir. Ugy adjuk, amit a kassai "Felsőmagyarország"-nak jelentette az ottani rendőrség sajtóirodájára: Mikita András, közműveségédszakkossága folytán megbetegedett. Már 14 nap óta egy Bucics-utcai ház sertésórájában fektet. Végre a házbeliek a rendőrséghez fordultak s ennek következtében a beteg közműveségédszakkossága a közórházba szállították. Pont.

Meggyilkolták az apjukat. Az Arad melletti Mikalaka község határában egy férfihullát halaszták ki, de nem lehetett konstataálni, hogy öngyilkosság, baleset vagy büntény forog-e fenn. Fölboncolás után eltemették a mikalakai temetőbe. A csendőrség megindította a nyomozást. Kiderült, hogy Szépfalu, temesmegyei községben lakott Földinger János, 59 éves parasztagazda a családjával. Ezt a Földingert tulajdon felesége, a leánya és a fia közös meggyekezéssel agyonütötték és beledobták a Marosba. A holttest három napig volt a vízben és annyira fölpuftadt, hogy a külső erőszak nyomait már nem lehetett konstataálni. A csendőrség mind a három gyilkost letartóztatta. Az asszony és a gyermekek beismerték szörnyű bűnüket. A meggyilkolt állítólag rosszul bánt a családjával.

Gromon államtitkár öngyilkos-kísérlete. A csödbjuttott "szabadelvű korszak" egyik ismert alakja, Gromon Dezső báró, valóságos belső titkos tanácsos, nyugalmazott államtitkár és a fővárosi közmunkák tanácsának az alelnöke öngyilkos kísérletet követett el. A golyó nem ölte meg, de életemben van, de kérdéses dolog, hogy a 70 éves öreg ember meg bír-e bir-

közni az életveszedelmes seb következményeivel. Az orvosai sem biznak határozottan a föl-épülésében és ha komplikációk lépnek föl, a szegény "szabadelvű" korszak gazdagabb lesz egy szomorú emlékkel.

Gromon Dezső a Tiszák rokona volt. Azok adtak neki főispánságot, képviselőiséget, ő szerettek neki kitüntetését, magas hivatalokat. Velük emelkedett és velük bukott. A "darabont"-kormány alatt is megtartotta a honvédelmi államtitkarságot, mert szüksége volt a nagy fizetésű hivatalra. Ur volt, zseni volt, szeretett jól élni, költekezni. A koalíció uralomra kerülésénél nyugdíjba ment, de a tizenkét ezer koronára nyugdíj keves volt a gavallér embernek. Podmanický Frigyes báró lemondott a közmenekánács elnökségéről, hogy Gromon Dezső még huszonegyezer koronára évi fizetéshez jusson. Ez is kevés volt az újdonsült bárónak, aki a barátai és ismerősei körében sajtáságos cillindere és tömérdék nadrágja révén volt nevezetes egyéniség. A nagylábon való élés adósságokba kergette és nagyon valószínű, hogy a hitelezők zaklatása, a végrehajtók gyakori látogatása elől akart halálba menekülni a letört politikus és az előregedett, eladódott gavallér.

Külföldi szemle.

Az új török mozgalom. A török birodalomhoz tartozó különböző nemzetek forradalmárainak képviselői múlt év decemberében kongresszust tartottak, amelyen irányt szabtak jövő tevékenységüknek. A különböző csoportok megtartják autonómiájukat, melyen belül küzdenek a közös célt, a képviselői alkotmányért. A mozgalomhoz csatlakozott a legrégebbi török ellenzéki párt is: Az ottomán egység és haladás csoportja. Ez a csoport most a monasztiri konzultációs elnökséget adott át, amelyben az ifjútörök mozgalom célját fejtegetik. "Az ottomán egység és haladás csoportja" eddig igen mérsékelt párt volt s lapjában, a "Mesveret"-ben határozott török nemzeti politikát követett. A konzulokhoz terjesztett emlékiratban most kijelenti, hogy a nem-muzulmán valóságokkal szemben egyáltalában nem viselkedik ellenséges indulattal. Az alkotmányos kormányforma élet-, vagyon- és közbiztonságot nyújt majd Törökország minden népének valóságos és nemzetiségi különbség nélkül.

Az ifjú-törökök igyekezni fognak a falvakat és városokat a bandák garázdálkodásaival szemben megvédeni s ki fogják egyenliten az egyes népek között fönnálló ellentéteket.

Hivatkozunk arra is, hogy a kormány igyekezzon fog a különböző népeket egymásra uszítani, hogy azután a felelősséget a forradalmároknak hárítsa. Ezért a csoporthoz tartozó tisztok sorra járják a falvakat s rendre intik a parasztokat, kijelentve, hogy minden ellenkező, lázadó falut, egyszerűen meg fognak semmisíteni. A nép pedig nyugodtan követi a liga parancsait, mely ily módon is be akarja bizonyítani, hogy képes lesz az ország békéjét helyreállítani. Perlep és Ochrida környékén a szerb és bolgár bandák, a ligára való tekintettel beszüntették tevékenységüket. Ugyanily módon bocsátkozott a liga a görög bandákkal is tárgyalásokba. A görög bandavezérek tiz napi gondolkodási időt kértek. Igen valószínű azonban, hogy a liga ezeket is békére bírja. A fölkelőkhez pedig napról-napra több tiszt és katonaság csatlakozik.

A Yildizben meg elvezették a fejüket. A szultán dühöng s a minisztereket okozza mindenért. Amellett készülnek a forradalom leverésére. Németországban a kormány 15.000 lovasági karabélyt rendelt. Jó lesz a forradalmároknak.

Portugáliában duzzognak az élősdiek. A berlini "Lokalanzeiger"-nek táviratozza lisszaboni tudósítója: Nagy feltűnést kelt, hogy Amália özvegy királyné Délspanyolországba utazott anyjához, a párisi grófnőhoz. Nem valószínű, hogy a királynő idűlés céljából utazott volna Andaluziába, mert torokgyulladásának az ottani éghajlat egyenesen ártalmas. Általános az a vélemény, hogy az özvegy királynő nagyon föl van bűszülve, amiért a királyi családnak juttatott előlegekről szóló okmányokat nyilvánosságra hozták. Az új fordulat fölöttéveszedelmes a dinasztia néve. A királyi kincstár vonakodik megtéríteni az előlegeket, az özvegy királyné pedig azzal valója az előbeni kormányokat, hogy a kérdéses összegek legnagyobb részét nem Carlos királynak, hanem másoknak utaltványozta.

Orosz börtönökből. Az orosz börtönökben ismét lábra kapott a testi fenítés. A schlüsselburgi börtönben például csak a minap botoztak meg egy politikai foglyot. A schlüsselburgi börtön egyébként egy szokott szereplő, mint a legjobb büntető intézet. A sibiriai börtönök-nél mindenképpen jobb, úgy, hogy azok a foglyok, akik hosszú börtönbüntetésre vannak ítélve, mindent elkövetnek, hogy Schlüsselburgba internálják őket. Érdekes eset történt a minap a kievii börtönben. Ott a főbenjáró bűnök miatt elítélt foglyok közül az egyiket ki-rendelték hóhérnak. Amikor visszajött az első kivégzésről, a többi foglyok neki esett és véresre verte. Erre, hogy megvédjék társainak a dihéttől, különösbában helyezték el. Másnap ön-

gyilkos lett. Ugy látszik, a lelkiismereti furdalásnak lett a halottja. Megbánta, hogy fogolytársai ellen elvállalta a hóhérságot.

A perzsi államcsíny. Teheránban végképpen az ur ismét a sah s a távolabb eső tartományokban is — az erőszak eszközeivel — helyre állítják a rendet. Tebriszben Rezim khán most bombázza a forradalmárok állását. A forradalmárok táviratban tegnap arra kérték a sahot, hogy kegyelmezzen meg nekik. Ugy látszik, hogy ez a bombázás az utolsó eszköz a rend helyreállítására. Teherán népe, mely a forradalom napjaiban a sah pártjának négy örömmujongással fogadta a sah pártjának négy visszaváltást, kiket a decemberi zavargás miatt a parlament kivánságára börtönbüntetésre és száműzésre ítélték. A visszatértek megállapodás nélkül trombitásos és zászlóte megállapodás nélkül vonultak a sah kertjébe, a lobogtatás mellett vonultak a sah kertjébe, a hol a sah fogadta és megvédte őket. A sah parancsára nagy ünnepeket rendeztek és a köztereken ürvélődoztatokat hoztak és a hol a sah fogadta és megvédte őket. A sah elbocsátotta hűveit családjához, amire a tömeg szétszórt. A sah tegnap kifizette a tüzérpek hátralékos zsoldját.

MUNKASLAP ÉS MUNKASVEZÉR.

A Pittsburghban megjelenő "The Labor World" című újság, melynek nagyon sok munkás olvasója van, legutóbbi számában a következőket írja a lap feltűnő helyén:

"Taft igaz és őszinte barátja a munkásoknak és az is bizonyos, hogy a Gompers vagy bárki más által ellene indított akció nem változtat azon, hogy továbbra is a munkások barátja maradjon. A szervezett munkásságnak nem szabad két részre szakadni a közlegő politikai küzdelemben. Hogy Gompers álláspontja helytelen, minden intelligens munkás rá fog jönni magától."

Igy ír egy munkás lap. De bizony azzal a munkással, kit családjával együtt bírói meghagyásokkal üldöztek ki otthonából, nagyon bajos elhithet, hogy Taft az ő barátja. Az a munkás inkább elhiszi azt, hogy a "Labor World" kapitalisták által megvásárolt újság s mint ilyen, a szervezett munkásságnak ellensége.

S az is bizonyos, ha Gompers esetleg nem is támogatja Taftot, hanem a demokrata pártot, ez nem azt jelenti, mintha a munkásosztály érdekében cselekednék, hanem azt, hogy az ő érdekei most azt kívánják.

A SZERENCSETLENEK BÖRÉN.

Ki irigyi azoknak a szerencsétleneknek a sorsukat, akik estétől hajnalig a szerelmüket árusítják az utcán? A mai társadalomnak egyik legszörnyetesebb kínóvása ez és mégis természetesen.

Nem-e szorul ökolbe az ember keze, mikor látja, hogy csevevész nők áruba bocsájtják munkaerejüket, hogy pusztá életüket fenntartassák, de mennyivel jobban lobban fel bennünk a gyűlölet a mai rendszer ellen, ha látjuk, hogy a világ legszebb teremtménye, a nő, a kéjencek piszkának levezető csatornájaként szolgál, amikor pengő ezüstért egy részeg undokot kénytelen ölelgetni?

Az erkölcsös dámák, kik szintén azt választják férjnek, akinek több pénze magasabb hivatala vagy rangja van, megvetően nézik le ezeket a szerencsétleneket. A társadalomnak tisztességes férfiak csak sötétben szeretik őket, máskülönben azon vannak, hogy ezt a nyavalyát kiirtsák. De valamire mégis jók ezek a bukott nők. Jók arra, hogy adót fizessenek. Európában közvetlen adót fizetnek. Amerikában meg közvetett adót, mert itt törvényesen nem engedik meg, hogy ilyenek veszélyeztessék a közérkölcst.

A minap emeltek vádat két rendőrbiztos ellen, mert pénzt csikartak ki az ilyen leányoktól. Az egyik leány azt mondta, hogy csak négy dollárja van és még nem evett egy falatot sem s a lakását sem fizette meg ki. "Akkor adjál hát három dollárt" — mondta a rendőr, a negyedik nálad maradhat." — A leány kénytelen volt három dollárt fizetni, hogy le ne tartóztassa ötöt a rendőr.

És mi lett a rendőrrel, aki hűséget esküdött? Semmi. A leányok, kiket későbbben citáltak a rendőrségre azzal, hogy ismét elbocsájtották őket, nem emeltek vádat és így a policok is folytathatják mesterségüket.

Rothadt, korhadat már ez a régi Lipótmező, mikor fog a szervezett munkásság egy nagyot lökni rajta, hogy végre összeomoljon?

ÉLVE ELTEMETVE.

A Canadian Pacific Railroad Co. Cool Creeki (B. C.) szénbányájában 23 bányász egy mélyedésbe szorult s a bánya felettük beomlott. A 23 bányász el a szük mélyedésben, de 400 lábnyira teljesen el vannak temetve. Kétséges, hogy képesek lesznek-e őket megmenteni, mert a felettük levő föld elhordása több napi munkát vesz igénybe. Addig sem táplálékhoz sem friss levegőhöz nem juthatnak.

A bányabeomlást a vasutársaság kapzsisága okozta, mert bár tudva volt, hogy a bánya már veszélyes, mégis addig dolgoztatott, míg a bánya be nem omlott.

Különben itt Amerikában általános szokás, hogy a bányákat csak akkor zárják le, amikor már egy csomó munkást elnyelt. Azt tartják, hadd vesszenek, elég szapora faj.

TÁRCA.

AZ ÖZVEGY IMAJA.

— Irta: Gergely Gyöző. —

Az új szobaurat várta az özvegy. Azeleztől való nap kapta meg az özvegy a levelezőlapot, amelyen aláírás nélkül, nagy betűkkel jelezték neki:

„Tizenötödikén délután ötkor ott lesznék. Akkorra legyen rendben a lakás.”

Amikor ezt a levelezőlapot megkapta, valami kellemetlen, szorongó érzés fogta el, hogy irae, eljön tehát az uralma alá veszi az ő szép, tiszta, fehér szobáit a bün. A levelezőlapot az új szobaur írta, aki szerelmi találkozhelyéül választotta ki az ő lakását és aki ime, megérkezésében volt egy nővel. Ez a szorongó érzés fájdalmas félelemmel töltött és a saját maga megvetése támadt föl benne, amikor elgondolta, hogy kicsoda szerep vár rá. Belerázkódott, a nint maga elé képzelte a közel jövőt, amelyet riasztóban közelérvő és biztossá tett az a né hiny sor.

— Micsoda szörnyűségek színhelye lesz a lakásom, az én lakásom. Istenem, istenem... És megint eszébe jutott az ő tiszta multja, amelyet hivatalnok férje oldalán és magános özvegyesége során félt. Aztán fölmerült előtte ellenszenves és rossz érzést keltő képe azoknak a vén asszonyoknak, akik szintén ily alkalmakat és hajlékot adó patronái a bünös szerelmeknek. Valóságos rémület fogta el. Átfutott rajta a hideg, a homloka meg forró lett, szinte álant hanyatlott le egy székbe. Belenyögött ebbe a fájdalomba:

— És ilyen leszék én is... oh miért is fogadtam el tőle az előleget... Miért is költöttem el a házra... Oh, ha most visszaadhatnám neki... Istenes asszony volt az özvegy és az önvád elől imában keresett oltalmat... Oh, uram, istenem... segits rajtam... Mint a halálra szánt áldozat az elpusztulásra, egy nyugodot bele az özvegy a sorsába. Igen szomoruan, megtörtén várta az új szobaurat és azt a nőt...

... Öt órára jelezték megérkezésüket. Négy orakor már a legközelebbi rendben volt minden. A két szoba padlója kikéfélt, szőnyeggel letakarva, az ágynemű hóféhér átluzat, az ablakok pedig a tiszta csipkefüggöny gondosan összehuzva...

Ahogy minden így legközelebbi rendben volt, az özvegy elhelyezkedett a szobájában. Hosszú mélyet sóhajtott, amint belefogott a várakozásába. A kétségbeesés, a szegény bánatos szomorúságba folytak össze. Ugy készülődött a neki idegen szerelmek fogadtatására, mint valami kedves halotjának temetésére.

De ezen a szomorúságon keresztül némi megnyugvás szállta meg. Kiszámította, hogy a két szoba albérteléből, a lakbért leszámítva, mennyi marad meg neki tiszta haszonképpen és mint ragyogó, aranypénzkekkel és bankkókl kirakott jövő élede felt benne szép remény. Az új szobaur csak délutánként fogja használni a két szobát és az özvegy számításában immár tekintélyes numerusként szerepelt még két albérlő, aki pontosan fizesse a szoba árát és délután föltétlenül távol maradjon a háztól.

Öt óra volt és az özvegy feszült figyelemmel hallgatódzott, hogy mikor szólal meg az előszoba villamos csengője. Benyitott a szomszéd szobába, félf gonddal nézett meg egyszer körül. Minden a legközelebbi rendben volt. Újból letelepedett tehát a helyére és a várakozás közben minden részletében gondosan kidolgozva fontolta meg, hogy mint fogja előadni, ha valaki a szomszédokból, vagy ismerősei közül érdeklődni fog körülményei, vagy amaz ur és hölgy kiléte után, akik hetenként egyszer vagy kétszer délután fölkeresik...

Bizonyára kétlovas, gummitapas, elegáns kocsin, vagy meglehet, hogy automobilon jönnek. A kapuban ott áll a házmeister és amint meglátja majd, hogy a kocsiból kiszálló ur és hölgy épp az ő kapujukon fordulnak be, alázatosan köszön, aztán utánuk sompolyog, kilesi, hogy hova mennek. És mindjárt az első alkalom után megindul a kérdezősködés.

Még nem tudta biztosan, a kérdéses pillanatra biza, hogy mit fog majd mondani, miniszteri tanácsos vagy ezerhoidas földbirtokos-e az előkelő rokon. De az biztos, hogy gazdag rokonnak fogja mondani, kinek leánya az az elegáns nő.

De öt elmúlt. Fél hat volt már és még mindig nem érkeztek meg. Az özvegyet izgatottság fogta el. Türelmetlenül állt föl helyéről és ideoda járt a kis szobában. És ez az izgatottság, idegesség gyorsan, szinte minden átmenet nélkül valóságos ijedelemmé fejlődött. Rettegés fogta el, amint elgondolta, hogy talán már nem is jön el az új szobaur és veszni hagyja az előleget. Ki tudja, mi eshetett meg a huszonnégy óra alatt... És kétségbeesett, amint fölmerült előtte a kiadatlan szobák és a házbérlétrékok veszedelme.

Kiment a konyhába, hogy közelebb legyen az előszobához. A szük, homályos, a déli fényestől még fojtóan meleg és ételszagu cellában futkosott most föl és alá, előrehajolva, kezével meg belekaszált a levegőbe. Mormogva találgatta:

— Jönnek?... Nem jönnek?...
... Elesen hangzott fel az előszoba csöngettüje. Az özvegy reszkett az örömtől, a

mint kisietett, hogy ajtót nyisson nekik.

A nőt, aki a férfival jött, még csak a leányának se lehetett mondani, olyannyira elütött a kicsi, pocakos, kopasz embertől. Magas volt és karcsu. Tollas kalapjától, le egészen az állág sűrű fátyol takarta le az arcát, de a nyaka meztelen volt és féhérségével szinte ragyogott a félhomályban. Elfordult, amig az özvegy ismét becsukta az előszoba ajtaját és hideg, szóltan nyugalmal türte, hogy élemedett lovagja ott tipegjen, forgolódjék és mint valami elégedett kandur, doromboljon körülötte.

Az özvegy kinyitotta előtűk a szobáját és miután bementek, csöndesen, lábujjhegyen húzódtott vissza a maga szobájába. Ahogy ide belépett ijedten állt meg. Az ajtó, amely a kiadott szobák egyikébe nyílt, nem volt egészen becsukva. A nyitva felejtett résen vékony, világos sáv húzódtott be az utcai világosságból.

Amazok már benne voltak épp ebben a szomszéd szobában. Egészen jól kihallatszott hozzá a férfi hangjának dörmögése, az asszony ruhájának suhogása.

Nem merte az ajtót betenni, félt, hogy ezzel ráterelné figyelmüket erre a véletlenre, amely aztán eljjesztené őket. Még csak előre se lépett, le sem ült ettől való félelmében, hanem mozdulatlanul állt ott ugyanazon a helyen. Olyan öszinte volt igyekezete, hogy megőrizze a szerelmek titkát, hogy szinte fájt neki meghalálni a beszédküet.

A férfi biztatta a nőt:
— Tessék helyet foglalni, ide a pamlagra... Igy ni... Jó, csöndes, Diszkrét helyecske ez mi?...
Nevetett rajta, mint valami sikerült élcen, aztán folytatta:

— Három napig kerestem, mig megtaláltam... No, ugy-e jó helyecske?...
Az asszony nem felelt, a férfi azonban egészen belerekedett az izgalomba.

— Mihelyt megígérte, hogy eljön, belevettem magam ebbe a városrésbe és három napig kerestem, amig ezt megtaláltam. Az az öreg asszony lakik it egyedül, más senki, még csak egy kis gyermek se. Hát nem kitűnő helyecske ez?
Az asszony még mindig hallgatott. Ez a némaság föltűnt már a lovagjának is.

— De miért hallgat hát?... Feleljen hát... Egy kis elismerést, csak egy kicsit kérek... Tehát nem felel. Jaj, de fukarult bának az elismerésével... De legalább a fátyolt vesse le, meg a kalapját. Ne legyen oly hideg, könyörgöm, nagysád... És csakugyan könyörgő volt a hangja. És ne legyen oly szomorú, kérem... Szóljon hát, Irma nagysád...

— Most a női ruha suhogása hallatszott. De ez nem lgy és simulékony, amilyen az engedékeny asszony mozdulata szokott lenni, hanem sziszeggett az ingerült, haragos meghátrálástól.
— Eh, hagyjon...
A férfi azonban szüntelenül folytatta:
— No, ne legyen ilyen... vad... Ugyan kérem... A maga kedvéért, csakis magáért vettem ki ezt a csöndes, kicsi fészket és maga mégis ily kegyetlen. Könyörgöm, Irma... nagysád... ne legyen oly vad...
Az asszonyból most még hevesebben tört ki rossz kedve.

— Hagyjon, mondom, hagyjon... Ne nyuljon hozzám.
A férfi megint szólt valamit, beszélt, sokat beszélt, kért, kérlelt, könyörgött, az özvegyet pedig ékteleen harag és türelmetlenség fogta el az asszony iránt. A keze ökölbe szorult, az arca kemény lett, a szeme meg szórta a szikrát nagy türelmetlen haragjában.

Odabent a férfi duruzsolását egyszerre a nőnek szinte sikolyzerű kitörése szakította meg.
— Hagyjon, mondom, hagyjon. In elme egy innen... a gyermekemhez... a kis leányomhoz... Elmegek...
A ruha megint hosszan sziszegve suhogott. Hallani lehetett, amint az asszony fölláll. Az özvegyet valami hideg, kegyetlen érzés fogta el. Homályosan, de minden hatás nélkül ébredett benne a tudat, hogy odabent egy anya, feleség küzd a kisértővel. De csak az élt benne, hogy a lakása feleslegessé válik, hogy az az asszony most és így megy el. És az ettől való félelem képessé tette mindenre. Most már elmozdult a helyéről. Odaugrott az ajtóhoz, hevesen fölántotta. Ki akart rohanni, elébe akart kerülni, odaállni eléje és visszatartani szép szóval, rábeszéléssel, ha lehet, durván, erőszakkal, ha kell.

Az ajtónál azonban megállapodott. Az asszony nem ment ki. A férfi még mindig marsaltal akadozó szóval, szinte fuldokolva.
— Ne menjen el, ne fölondozzék... Maradjon... Nem tud még senki semmit. Hiszén tudja, a férje nincs itt. En küldtem el egész hétre... Maradjon hát...
Az asszony még mindig vonakodhatott, mert a férfi hangja egyszerre türelmetlen és haragos lett. Már nem tartózkodott.
— Menjen hát, ha akar, nem bánom... Bánom is én... De aztán hozzám ne jöjjön többet könyörgőni... annyit mondom... se pénzért, se protekcióért... Majd jön még maga... Lesz még szabókontó, házbér... De majd máskor is segítke, várja, lesse csak...
Az asszony még mindig nem ment el, a férfi szava pedig megint könyörgő lett:
— Ne menjen hát, maradjon... Kell valami?... Szóljon. Csak egy szavába kerül. A csillagot is megveszem magának... édes...

Most már csak úgy lihegett és még szakadozottabb volt a szava... De itt van ni... Itt van... Vegyen belőle, amennyit akar... Vegyen hát...

— És az özvegy hallani vélte kemény, új, nagy bankók ropogását. Aztán nem hallatszott több beszéd... Az asszony ott maradt. Megtartották a lakást...

Az özvegy pedig egyáltalán nem érzett semmi sülyedést, megbánást. Hanem reszkett az örömtől. Valami nagy, ujjongó érzés ragadta meg, szinte elájult tőle... Az özvegy egyáltalán az maradt, aki volt... istenes polgárasszony volt az özvegy. Nagy, nagy örömben öszszekulcsolta a kezét, a szívére szorította és úgy rebegte, szinte sirva a meghatottságtól:
— Oh, köszönöm neked, hála neked én jó istenem...

NEM HALLGATHATOK. 1)

— Tolsztoj Leó. —

(Folytatás és vége.)

Rosszabbak szolgálkmal.

Igen, ez a hóhér nagyon jó tudja, hogy ő hóhér, hogy rosszat cselekszik, hogy gyűlölik és fél az emberektől. Azt hiszem, hogy a lelki furdalás és a rettegés enyhít valamit bünén. De ti mind — a törvényszéki titkároktól a cárig, indirekt résztvevői és előkészítői a gaszágoknak — úgy látszik bünösségtetek, se nem szégyenkeztek.

Igaz ugyan, hogy ti is féltetek az emberektől s annál inkább féltetek, minél nagyobb a felelősségtetek a bünökért.

A törvényszék titkárnál jobban fél az ügyész, az ügyésznél a törvényszéki elnök, az elnöknel a kormányzó, a kormányzónál a miniszterelnök s a legjobban fél a cár. Mindnyájan féltetek, de nem úgy, mint a hóhér, nem azért féltetek, mert ti tesztek rosszat, hanem, mert azt hiszitek, mások akarnak rosszul tenni.

Tehát az a szerencsétlen hóhér, bármily mélyre sülyedt is erkölcsileg, mérhetetlenül magasabban áll, mint ti, kik másokat ítéltel el önmagatok helyett s fejeteket büszkén fönhordjátok.

VI.

Tudom, hogy az emberek csak emberek, gyöngyök, mindnyájan tévelygünk s egyik sem ítélteti meg a másikat. Sokáig küzdtem az ellen az érzés ellen, mely erőt vett rajtam e bünök láttára. Méltatlankodásom annál nagyobb lett, minő magasabb társadalmi lépcsőn álltak, kik a bünökért felelősek voltak. Nem küzdök tovább ez érzés ellen.

Nem tudok és nem akarok; először mivel szükséges ennek a népek lefelezése, másodsor mivel (bevallom öszintén) azt hiszem, hogy e lefelezés elő fogja idézni számüzeteimet körükből, melyben részesnek kell magamat éreznem azon bünökben, melyeket körülöttem elkövetnek.

Oroszországban mindent az általános jólét s a lakosság védelmére tesznek. Tehát értem is, ki Oroszországban lakom. Tehát értem is pusztítják a népet s fosztják meg legelembb jogától — ama föld használatától, melyen született; értem öltöztetnek milliókat egyenruhába s tanítanak ölni; értem vannak a börtönökben; miattam függenek az akasztófán nők, paraszok, gyermekek, miattam küzd ember ember ellen; Bármily különös is a nyilatkozat, hogy minden értem történik s én e borzalmas tetkekben részes vagyok, érzem, hogy van összefüggés az én tágas lakásom, ruhám, kényelmem s azon bünök közt, melyeket elkövetnek azokkal szemben, kik ezeket el akarják venni tőlem.

S bár tudom, hogy ez a hajléktalan, elkeserített, elnyomott tömeg — mely, ha a kormány nem fejegetné — megfosztana attól, amit használó, ugyanezen kormány tetkeinek gyümölcse, mégis érzem nem kell, hogy békém a kormány által elkövetett bünöktől függ. Nem tudom ezt tovább elviselni, ki kell szabadulnom e türhetetlen helyzetből.

Lehetetlen így élni és nem tudok és nem akarok.

Azért írom ezeket, azért fogom terjeszteni minden módon Oroszországban úgy, mint külföldön, hogy kettő közül egyik bekövetkezen — vagy megszűnjének ezek az embertelen-ségek vagy vessenek börtönbe, hogy ne lássam s öntudatom tiszta legyen, hogy a borzalmatkat nem hagyom jóvá, vagy pedig, mi még jobb, (oly jó, hogy álmodni is alig merek ily boldogságról) adják rám is a halotti leplet, mint arra a tizenkét parasztra s rántsák ki alólam a zsámolyt, mig saját sulyom nem szorítja öreg nyakamra a sima hurkot.

Kettő közül, hogy egyiket elerjem, azért szólok e tettek elkövetőihöz, kezdve azokon, kik embertársaik nyakába kötelet vetnek, fel ezeken a bünöknek legfőbb tervezőihöz. Jöjjetek eszettekre, Gondoljátok meg, mit tesztek. Emlékezzetek rá, mik vagytok.

Mielőtt hóhérok, tábornokok, ügyészek, bírák, miniszterek vagy cárok volnátok, nem vagytok-e emberek? Ma még egy pillantást vehettek isten világába, holnap már nem vagytok. (Ti hóhérok, kik különösen magatokra vonatkozó a gyűlöletet, emlékezzetek erre.) Lehetőség az, hogy kiknek élete csak egy villanás (mert ha nem ölnék is meg benneteket, a halál a hátatok mögött áll), lehetséges, hogy az emberkinzást s emberölést tartjátok életcéloknak?

Tudnotok kell, hogy csak egy kötelességünk van mindannyiunknak: az emberszeretet.

Kit szerettek ti? Ki szeret benneteket? Feleségtetek, gyermekeitek? Ez nem szeretet. Nem emberszeretet. Az állatban is megvan a szeretet sokkal fejlettebben. Az emberszeretet minden ember iránt érzett szeretet.

Kit szerettek ti így? Senkit. Ki szeret így benneteket? Senki.

Félnék tőletek, mint a hóhéroktól s vadállatoktól. Hizelegnek nektek, mert utálnak és gyűlölnék benneteket — s mennyire gyűlölnék! Tudjátok s azért féltetek. Gondoljátok meg, kik vagytok s tegyétek tovább, amit tetettek! Ne csak saját személyetekért, ne csak az embereketért. Ne csak azért, hogy ne vádoljanak benneteket. Hanem a saját lelkiismeretekért s a bennetek lakozó istenért!
1908. június 13.

VIII. oszt. hat havi jelentése.

Taglétszám 35. Pénztári állomány 18.99, ezzel szemben tartozásunk 17.98. Félévi bevételünk 186.51, kiadás 167.52. Szervezetünk működése, dacára a rosszu munkaviszonyoknak elég élénk. Az utóbbi félévben két népgyűlést és számos felavasát tartottunk, melyek elég látogatottak voltak. Jelenlegi helyiségünk igen megfelelő, melyben dus könyvtárunk használata számtalan indifferens munkástársban a szocializmus iránti érdeklődést kelti fel. Minden törekvésünk és célunk oda irányul, hogy szövetségünket erőssé tegyük. Szervezetünk által legutóbb kibocsájtott körlevél is ezen cél elérésére irányult, bár egyes szervezetek körlevelünk tartalmát félre értették.

Örömmel vettük tudomásul a Munk. Bet. Szöv. központjának Pittsburgba való áthelyezését. Tudván azt, hogy az eddigi rágalmak és örökös surlódások ez által véget érnek, ami a betegségyelő fejlődését előmozdítja. Havi gyűlésünk egyhangulag kimondta, hogy a betegségyelő szövetséget a legmesszebbmenő támogatásban fogja részesíteni. Továbbá elfogadta a gyűlés, hogy a Munk. Betgs. Szöv. XV. osztályával együttesen fogja megünnepelni a Lasalle-ünnepélyt.

Ujjonnan megválasztott tisztviselők a következők: Titkár Majkuth F., Pénztárnok Gross H., ellenőrök Slipek K., Kocsis Gy., levelező Weiss Sándor, könyvtárnok Wiszlay B., bizalmi férfiak Gross L., Weiss M., lapmegbíztott Slipek K. Agitacionális bizottság: Székely, Frish, Weiss M., Reich, Fuchs, A. Kocsis. Vigalmi bizottság: Krauss, Székely, Gross H., Slipek, Weiss M., Keszler. Sajtóbizottság: Gross H., Wiszlay B., Fuchs és Cukermandel. Az utóbbi időben szervezetünkhez több levél érkezett elvtársainktól más városokból, avégből, hogy mennyiben igaz a polgári lapoknak azon állítása, hogy Pittsburgban az üzemek megindultak. Kérjük elvtársainkat, hogy ne iljenek fel ezen szennylapoknak, mert csak félrevezetik magukat általa. A javulásnak mindédig még semmi látszata nincs.

Gross L., Weiss M., biz. férfiak.

X. osztály jelentése.

Osztályunk a jelenlegi munkaviszonyok folytán nem valami fényes jelentést tehetünk a ködéséről, bár fokozottabb munkát fejtünk ki, mint azelőtt. Jelenlegi taglétszám 38. Pénztári állomány \$22.28. A sajtóbizottság e hónap folyamán szerzett 4 új és 5 folytatásos előfizetőt. Az V. osztály által hozzánk küldött körlevéllel foglalkoztunk; de az abban foglalt indokokat nem találtuk elég alkalmasnak arra, hogy ily ügy felett határozzunk. A központi titkárságtól hozánk érkezett alapszabály függlekét egyhangulag elfogadtuk. Julius 11-én megtartott félévi ülés a következők tisztviselőket választotta: Lev. titk. Stern Menyhért, pénzügyi titkár Dobrodenka J., ellenőrök Weiss J., Stern J., biz. férfiak Schwarcz M., Stern J., könyvtárnok Schwarcz W., Lapkelző Dobrodenka F.

Stern M., titkár.

FIGYELMEZTETÉS.

Értesitem az elvtársakat, hogy a californiai munkaviszonyok oly rosszak, hogy az elvtársaknak nagyobb része kénytelen napj 60—70 centért gyümölcszettel foglalkozni. A munkabéreket általánosán redukálják s azon koholmányok, melyek a Railroad Co. által a burzso lapokban megjelennek csak tétvutra vezetnek és nem felelnek meg a valóságnak.

Stern M., a X. oszt. titkára.

REGÉNY.

A Kreutzer-Szonáta.

Irta: Tolsztoj Leó gróf.

(Folytatás) (11)

Egy napon Párisban a látványosságok között sétáltam s egy óriás hirdetéstől megvesztegetve beléptem egy bódéba, ahol egy szakállas asszonyt és egy viziutytól mutogattak. Az asszony kivágot női ruhába öltözött férfi, a kutya pedig egy közönséges kutya volt, a melyre fókabőrt húztak és amely egy vízmedencében úszott. Ebben nem volt semmi érdekes, de Barnum nagyon udvariasan elvezetett

a kijáráshoz és a kívül ácsorgó tömeghez fordulva, az én tanúságomra hivatkozott.

„Kérdezzék csak ettől az úrtól, vajjon érdemes-e ezeket a csodákat megtekinteni... Tessék belépni! Tessék belépni! A belépdíj csak egy frank!”

És én zavaromban nem mertem azt váaszolni, hogy egyáltalában nincs semmi látnivaló és Barnum bizonyára az én álszegenyemre számított.

Ugyanígy kell lennünk azokkal az emberekkel is, akik a mézes hetek borzalmain átestek: nem merik embertársaikat az ábrándból kirántani. És én szintegy cselekedtem! Én részemről nem romboltam szét senkinek az ábrándját, de nem látom be, hogy miért hallgatnék ma.

A mézes hetek boldogsága fölér a semmivel. Az örökös feszély, a szegyenkezés, a számalom s különösen az unalom hetei! Körülbelül az, amit a serdülő ifju érez, mikor dohányozni kezd; nagy kedve volna hányni, lenyelni nyálkáját, de ő azért csak tovább rágja a szivart és tovább nyeli a füstöt meg a nyálkát és úgy tesz, mintha ez a kis szórakozás tudja isten mily jól esnék neki. A dohányzás gyönyöre, miként a szerelmeskedés gyönyöre, ha egyáltalában beáll, csak az első heti gyakorlás után áll be. A házastársaknak hozzá kell szokniok, ki kell képezniök ezt a bün, mielőtt élvezetet találnak benne.

— Hogyan, ezt a bün? — kérdeztem. — De hisz ön a legtermészetesebb dologról, ösztönörről beszél!

— Természetes dologról? Ösztönörről? Viszonya Poszdnisev. Én ellenkezőleg azt tartom, hogy természetellenes és én, a romlott férfiú, a kéjenc, jutottam erre a meggyőződésre. Még mennyivel mélyebben gyökereznek ez a vélemény lelkemben, ha nem romlottam volna meg ennyire. Minden romlatlan fiatal leányra nézve ez éppoly végtelenül természetellenes ténykedés, mint akár egy gyermekre nézve. Hugom nagyon fiatalon ment nőül oly férfiuhoz, aki kétszer idősebb volt nálánál és aki minden ízben romlott volt. Még jól emlékszem, mennyire meg voltunk rémulva, amidőn hugom az esküvő éjjelen sáppadtan, könyezve, egész testén remegve menekült hozzánk, menekült férje elől és esküdözött, hogy a világ minden kincséért nem mondaná meg, hogy mit akart ez tőle.

Ön ezt természetesnek mondja? Természetes dolog az evés, ez élvezet, ez kellemes és születésétől fogva senki sem róstelni tenni. De az a másik dolog egészen más, az ember szégyenli magát miatta, undort érez s szenved általa. Nem, ez nem természetes! Meggyőződtem róla, hogy minden romlatlan fiatal leány iszonyodik tőle. Minden fiatal leány csak egy dolgot akar: gyermeket! Gyermeket, igen, de nem férfit.

— De hát, mondtam meglepetve, hogyan gyarapodjék az emberi nem?
— Mi végből gyarapodjék? felelte ő indulatosan.

— Mi végből? Hisz ha nem gyarapodnék, ugyi mi sem lennénk!

— És mi végből szükséges, hogy legyünk?
— Hát a végből, hogy éljünk!

— És mi végből éljünk? A Schoppenhauek, a Hartmannok, a buddhisták, valamennyien azt állítják, hogy legnagyobb jó a nirvána, a nemlétezés... és igazuk is van abban az értelemben, hogy az emberi boldogság öszzevág az „én” megsemmisülésével. Csakhogy nem fejezik ki jól magukat: ök azt mondják, hogy az emberiségnek meg kell semmisülnie avégből, hogy a szenvedésnek elejét vegye és hogy céljának annak kell lenni, hogy önmagát megsemmisítse. Ez téves. Az emberiség célja nem lehet az, hogy a szenvedésnek elejét vegye önmagának megsemmisülése által, miután a szenvedés a tevékenység következtése; a tevékenység célja nem lehet, hogy elnyomja következményeit. Ugy az embernek, mint az öszszességnek célja a boldogság és az emberiségnek a végből, hogy azt elérje, egyetlen törvény van, amelyet végre kell hajtania. Ezen törvény ama lények egyesítéséből áll, akik az emberiséget alkotják. Csupán a szenvedelmek gátolják ezt az egyesülést, még pedig mindenek fölött a legerősebb, a leggonoszabb, az érzéki szerelem, az érzéki kéj. Ha majd szenvedelmek és különösen az érzéki szerelem, eltűnnek, ugy az egyesülés teljes lesz s az emberiségnek, betöltve célját, nem lesz többé oka létezni.

— És addig?
— Addig rendelkezésére áll a biztonsági szelentyü... Az érzéki szerelem csupán e törvény nem teljesítésének a jele. Amig ez a szerelem létezni fog, folyton új nemzedékek származnak általa, amelyek közül valamelyik teljesíteni fogja a törvényt. Mikor aztán a törvény be fog teljesedni, az emberi nem meg lesz semmisülve; legalább lehetetlen az életet az emberi nemnek tökéletes egyesülésében tovább képzelniük.

XII.

— Furcsa elmélet! kiáltottam fel.
— Miben furcsa? Minden vallás szerint az emberiségnek valamikor vége lesz. A tudomány is erre a végzetes következtetésre jut. Mi furcsa van tehát abban, hogyha az erkölcsi bölcsészetből ugyanazokat a következtetéseket vonjuk le? „Aki béveheti ezt, vegye be”, mondja Krisztus. És én ezt a mondatát szó szerint való értelmében veszem, ahogy írva van. A

(Folytatjuk.)

EGYLETI HIREK.

A New Yorki Szoc. Munk. Szerv. II. osztálya f. hó 8-án, este 8 órakor vita estélyt rendez.

A New Yorki Szoc. Munk. Szerv. I. osztályának vizsgáló-bizottsága felkéri mindazokat az elvtársakat...

A Munk. Betegs. Szöv. Buffaloi osztálya 1908. augusztus 9-én, a City Line végén levő Kelly-féle kis erdőben...

A clevelandi németajku S. L. P. szombaton, augusztus hó 28-án, a Kummer-féle kertben a Denison Ave. és West 73-ik utcák sarkán...

A Chicago-i Szocialista Munkáspárt összes osztályai 1908. augusztus hó 16-án a TEUTONIAN TURNER GROVE-ban...

SZOCIALISTA ÜNNEPÉLYT rendeznek. Gyönyörűbbnél gyönyörűbb nyaralótárgyak sorsoltatnak ki.

EGYLETI KALAUZ. I. osztály. New Yorki Szocialista Munkásszervezet egyleti helyisége 516 E. 6th St.

XVIII. oszt. Springfield III. Szoc. Munk. Szerv. Gyűléseit tartja 2019 N. 16th St. Titkár Gy. Németh András...

XIX. osztály. Chicagói Szoc. Munkás Szervezet. (Hungarian Branch of the S. L. P.) Magánhelyisége 608 Fulton St.

XX. oszt. Cincinnati-i Szocialista Munk. Szerv. Az üzleti gyűléseit tartja minden hónap negyedik vasárnapján d. e. 9 órakor.

XXI. oszt. Akron, O. Lev. titkár Huszer F. 377 So. Broadway. Kihézi minden a szervezetet érdeklő levelek intézőndök.

XXII. osztály. New Brunswick-i Szoc. Munkás Szerv. Gyűléseit tartja minden hó 2-ik vasárnapján magánhelyiségben, 303 Neilson St.

XXIII. oszt. Erie, Pa. Titkár Waida B. 1220 W. 18th Street. Kihézi minden a szervezetet érdeklő levelek intézőndök.

XXIV. oszt. Oakland és Vidéke Szoc. Munk. Szerv. Lev. titk. Fleischer S. 911 Broadway, Oakland Cal. Üzleti ülésait tartja minden hó 3-ik vasárnapján d. u. 2 és fél órakor.

XXV. oszt. Peoriai Magyar Szoc. Munk. Szerv. Levelező és pénzügyi titkár Takács István, 625 Fish-gate St.

XXVI. oszt. Chicago-i Szoc. Munk. Szerv. 2-ik oszt. Titkár L. Ritzinger, 3441 So. Halstead St.

XXVII. oszt. Newark, O. Szoc. Munkás Szerv. Üzleti ülésait tartja minden hó 2-ik vasárnapján, 389 Baltimore St.

XXVIII. oszt. Columbus, O. Marx Károly Önképző Kör. Titkár, Jergasics János, 253 Second St.

XXIX. oszt. Bridgeport, Conn. Lev. titkár L. Sido, 53 Cherry St. Minden szombaton este képző gyűlés.

XXX. oszt. Chicago, Ind. Titkár Gyurgyik János. Box 436. Gyűléseit tartja minden hó első vasárnapján d. u. 3-ig.

XXXI. oszt. Cleveland East Side Szoc. Munk. Szervezet. Gyűléseit tartja minden hónap első csütörtök este 8-10 óráig.

XXXII. oszt. Chicago, Ind. Titkár Gyurgyik János. Box 436. Gyűléseit tartja minden hó első vasárnapján d. u. 3-ig.

XXXIII. oszt. Chicago, Ind. Titkár Gyurgyik János. Box 436. Gyűléseit tartja minden hó első vasárnapján d. u. 3-ig.

V. osztály. Elizabeth, N. J. Elnök Gallé B. P. u. és lev. titkár Csontos János 230 Clark Place.

VI. osztály. Detroit, Mich. Elnök Szabó Imre. Pénztárnok Vers József, lakik 266 Jefferson Ave.

VII. osztály. Newark, N. J. Elnök Rörich J. Pénztárnok Rettig Károly, lakik 47 Mercer St.

VIII. osztály. Buffalo, N. Y. Elnök Singer J., al-elnök Fekete Gy., pénztárnok Buss István.

IX. osztály. Erie, Pa. Titkár Lovas István, 721 W. 2nd St.

X. osztály. Erie, Pa. Titkár Lovas István, 721 W. 2nd St.

XI. osztály. Orange, N. J. Elnök Szoknya András. Pénztárnok Végyszer János P. u. és lev. titkár Paulik Lajos.

XII. oszt. Milwaukee, Wis. Pénztárnok Phillips J., 600 25th St.

XIII. oszt. Chicago, Ill. P. u. és lev. titkár L. Szabó, 496 N. Robey St.

XIV. oszt. Schenectady. Titkár L. Tóth, 109 7th Ave.

XV. osztály. East Pittsburg, Pa. Elnök Gross H. u. és lev. titkár Székely Imre, P. O. B. 242 E. Pittsburg.

XVI. osztály. St. Louis, Mo. Elnök Mandel János. Pénztárnok Kish György, lakik 162 Miller St.

XVII. oszt. Philadelphia. Elnök Ternay F. Pénztárnok Papp Sándor, 418 S. 4th St.

XVIII. osztály. Hoboken, N. J. Elnök Mészáros István. Titkár Klein Béla, lakik 91 Grand St.

XIX. oszt. Passaic, N. J. Elnök Pollák B. u. és lev. titkár J. Neumann, c. o. Pollák, 33 Monroe St.

XX. oszt. Bridgeport, Conn. Elnök Naményi Sándor. Levelező titkár Horváth Pál, 209 Pine St.

LASSALLE ÜNNEPÉLY-t rendez a PROGRESS HALL-ban, 28-30 Ave. A SZINRE KERÜL AZ ÁRTATLANOK. HIRDETÉSEK.

Beldegreen budapesti fényképész 32 Avenue C 3-iku. sarok, New York

FINTA MIHÁLY, BORBÉLY ÉS MODRÁS, 516 E. 6th Street, New York.

Első new yorki magyar bereitva homoru köszörülde J. Belagyi 304 E. 8th St. New York

Péter Lajos „Rákóczi Hall”-hoz címzett Vendéglő, Kávéház és Étterme. 4-ik utca 197, New York

JOS. BERLOCK FÉRFI SZABÓ 1118 Thirteenth Ave. East Oakland, Ca

Ugyes magyar születésznő Jergler Paula Budapestben az egyetemre vizsgázott és a budapesti klinikán főbábu volt.

TULY az egyedüli magyar FÉNYKÉPÉSZ NEWARKON, N. J. 4 West Street.

PLAVECZKY A. magyar vendéglős 20 West St. Newark, N. J.

MUNK. BET. ÉS ÖNKÉPZŐ SZERVEZET. Munk. Bet. és Önk. Szerv. I. osztálya. Brooklyn.

Bevandorlók figyelmébe ajánlom LIBERTY Szálloda 49 MERCER ST., Newark, N. J.

ÁRPÁD Szálloda 431 E. 6th St., New York, City.

DR. S. S. KOHN MAGYAR ORVOS Lakása 13th Street. St. Louis, Mo.

„ATTILA HALL” 523 E. 6th St. New York. FISCHER JÓZSEF, tulajdonos.

RIZSÁK JÁNOS közjegyző, pénzzállító és váltó-intézte Pózfűzet 127 Second St., Passaic, N. J.

Dr. BIEBER E. LAJOS magyar fogorvos 383 E. 8th Street Ave. C és D között New York

ROTH SAMUEL gyógyszerárú a Megváltóhoz 125 Ave. A, cor. 8th St., New York.

Bevandorlók figyelmébe ajánljuk tisztas és jutányos árú SZOBAIT ROSTÁSSY REZSŐ 513 E 6th St. NEW YORK.

ÉTTERMEM ÉS KÁVÉHÁZAM a magyar nyelvű öntudatos munkások kedvelt találkozó helye. Bel és külföldi pártlapok.